

А.И. Софронов – Алампа «Күһүнгү түүн» хоһоонун тылбаанын ырыты

Филиппова Айяна Александровна

студент-магистрант СВФУ им. М.К. Аммосова

ИЯКН СВ РФ, Республика Саха (Якутия)

E-mail: fiayalex11@yandex.ru

А.И. Софронов — Алампа «Күһүнгү түүн» хоһоонун тылбаанын ырыты

А.И. Софронов — Алампа поэзиятыгар биир бэлиэ миэстэни «Күһүнгү түүн» (1919) хоһоон ылар. Бу социальной-политической проблематикалаах хоһоон буолар [2].

«Күһүнгү түүн» хоһоону нууччалы тылынан Владимир Солоухин тылбаастаабыт. Баллыр тылбаанын Н. Габыше онгорбут. Тылбаас «Северная ночь» (1984), «Возвращение» (2006) хомурунньуктарга киирбит.

Хоһоон тыла уустук, сахалыытыгар туруору аллитерация, кириэстии рифма баар эбит буоллаһына, тылбааныгар тылбаасчыт тугу да тутуспатах. Бу хоһоон тылбаанын көгүл диэххэ сөп. Тоҕо диэтэххэ олус элбэх информацияны түһэри, эбии баар.

Бу хоһоону ырытарга чэпчэки буоллун диэн, тиэкини ис хоһоонунан кэрчиккэ араардым. Онно кэрчик ахсын ис хоһоонунан тэнгээх солбук; маарыннатан солбук; уларытыы; тылы эбэтэр этиини көтүтүү; тиэкискэ суох информацияны эбии диэн наардаатым.

Тэнгээх солбук: Этим сааһа «дыр» гынна — По телу дрожь — «б-рр»; Сүрэмим «тинг-тинг» тэптэ — Сердце бьется — «тук-тук»; Кулгааһым тыаһа «цгг» гынна — В голове гудит — «бум»; Сүһүөбүм «лас-лас» тыаһаата — Зубы стучат — «лас-лас».

Чугаһатан солбук: Харбыаланан биссэр — Только на ощупь//Можем узнать друг друга. Халлаан диэки — И долго-долго кверху глядеть; Сиббиэннээх хараһа сиэтэ — Все съела тьма; Сир диэки — И в упор на землю глядеть; Хабыс-хараһа, хара-балай — Черным-черно; Иннинэн хаамтаһа — Шаг вперед шагнешь; Иингэ түһүөх курдук — В яму попадешь; Улаханнык ойдоххо — Если прыгнешь вперед; Омуһаһа охтуох курдук — Канава ждет; нуу-уу, эчи аһай ини — Вот какая напасть о.д.а.

Көтүтүү: Халлаан сырдыгын//Хаппахтыы сүүрэн//Хайа көппүт эбит. Сийэ биллибэт; Ханна да баара биллибэт//Хатан хараһа халыйда; Батыгыраччы үүммүт//Бааһынас мастар//Баттыы түһүөх курдук//Барыһан тураллар//Тигинэччи үүммүт//Тиит мастар//Дьизэрэһэн тураллар о.д.а.

Суоһу эбии: Хараһа түүн обургу — Ночь пришла//Тьма залегла. «Обургу» диэн тылы түһэрэн кэбиспит. Ол оннугар «пришла», «залегла» диэн туохтуурдары эбэн биэрбит; Черно и глухо (холобур, слепо диэххэ сөп); Им-ньим, имик-балай — Эхма (саһа аллайыны солбуйбут); Ни вблизи, ни вдали//Никакой не видно земли; Смотришь изо всех глаз; Слушаешь, наостривши ухо.

Тэнгээх солбук: Хантас гыннаһа — Если голову запрокинуть; Төнгөс гыннаһа — Если низко поклониться.

92 холобуртан:

а) тэнгээх солбук — 7;

б) чугаһатан солбук — 16;

в) информацияны уларытыы — 10;

г) информацияны кэтүтүү — 26;

д) суох информацияны эбии — 33.

Манна кестөрүнэн тылбаасчыт олус элбэх информацияны эбии киллэрбит уонна көбүрөппит. Мин санаабар, бу тылбаас намынах таһымнаах, тоҕо диэтэххэ тылбаасчыт автор эппит ис санаатын тылбааныгар толору биэрбэтэх.

Туһаныллыт литература

1. Софронов А.И. Северная ночь//пер.с якут., сост.и прим. Вл. Солоухин. М: Сов.Россия, 1984.
2. Семенова В.Г. Анемподист Софронов поэзията. Дь, 2002.